

el
tacte
que té

número 18
juliol del 2004

Dos de cors, dos d'acord. [la mínima del Carles]

el tacte, què té?

portada i il·lustracions

de març rabal (Barcelona 1976) artista.
Últimament ha exposat a la Llibreria del Raval
i participa en el mercat d'art d'American Prints
(c/ Calvet, 63).

3 quatre mots

4 entrevista l'anarquista robert s. v. conversa amb cesc martínez

8 altres literatures

sardenya com una infantesa, d'elio vittorini, traduït per eva espinosa
le poisson-corpion, de nicolas bouvier, traduït per mia tarradas

13 adrià salas i elisenda serrano escriuen

pòster de març rabal 16

17 ganyotes la queixa de judit mulet

18 sàmpler de jaume sisa

19 música dispersa i orgia, de música dispersa i jaume sisa, per marc masó lycanthropy, de patrick wolf, per pau ricart rec

han fet aquesta revista:
adrià salas, alex forasté, bego
ricart, carles gilabert, cesc
martínez, elisenda serrano,
eva espinosa, jordi falguera,
jordi sabaté, judit mulet, lídia
gilabert, marc masó, marina
espasa, mariona masgrau,
març rabal, mia tarradas,
mireia gubianas, pau ricart,
verònica trena i víctor verdú.
disseny gràfic:
mireia gubianas

quatremots

3

Ens arriben les vacances després de tant de temps i si no vigiles se'n van molt molt ràpid. ¿Com s'ha de fer per què els quatre dies lliures mal comptats que et donen vagin més lents, per tenir la sensació que has pogut aturar una mica el temps i marcar tu el ritme de les hores que passen? Potser llegir és una bona manera. Llegir el que et vingui bé, perquè sí, desordenadament; adormir-te a la cinquena línia; saltar-te pàgines aleatòriament; rellegir; recordar alguna cosa que haves llegit fa temps i llegir-ne cent més mirant de trobar-la. Imprimir Tactes antics i emportar-te'ls a la platja. Llegir el Tacte divuit sota una figuera o en un xiringuito carregat de gent i amb la ràdio engegada.

l'entrevista

robert s. v. conversa amb cesc martínez

Robert S. V. té vuitanta-vuit anys i és un dels testimonis directes de la Guerra Civil que vol explicar què va viure. Amb tot, passats gairebé trenta anys de la mort del dictador, no vol que el seu nom es faci gaire públic, i no s'acaba d'entendre si és per una por i una prudència que ja té ficades dins els ossos (sobretot tenint en compte que aquesta entrevista va ser feta en època del govern d'Aznar), o bé perquè considera que la seva experiència és també la de moltes altres persones que van patir col·lectivament, i que els noms són poca cosa.

Individualment, es tracta d'una persona de Sant Feliu de Guíxols, militant de les Joventuts Llibertàries. Això li va costar anys de presó i gairebé la mort, i per això va haver de desaparèixer del seu poble natal i traslladar-se a Barcelona, on viu des de fa més de cinquanta anys.

4

“Abans que tot”, comença a dir anticipant-se a les preguntes, “voldria parlar una mica de la Guerra, fer un resum de lo que va fer en Franco”. El senyor Robert seu darrere la taula del seu estudi, té la veu de la vella memòria i parla pausadament però amb vigor. Sense presses, explica com Franco es va alçar contra un govern democràtic i d'esquerres, com es veia a venir que l'oligarquia espanyola es revoltaria contra la situació d'aquell moment i el complot de Franco contra els generals Mola i Sanjurjo. Continua descabdellant la madeixa de la història: Hitler i Mussolini, que ja hi devien estar d'acord abans que esclatés la Guerra Civil, envien armes, soldats i la Legió Còndor, per fer proves del que havien de fer després, durant la segona Guerra Mundial. Destaca que per primera vegada a la història de la humanitat es va fer servir l'aviació per bombardejar la població civil. De tant en tant, li tremola la veu en explicar un fet dramàtic com la Batalla de l'Ebre, i és que l'objectivitat no existeix i el temps no ha passat.

“Els primers temps de la Guerra, jo acabava de

complir vint anys i treballava en un garatge que feia utilatge per a tallers mecànics. Això era molt important per a la indústria de guerra. Jo volia 'nar al front amb la columna Durruti, però no va ser possible perquè em van mobilitzar de seguida. Vaig treballar durant bastant temps a Sant Feliu de Guíxols; després, el govern central se'ns va incautar i ens va portar a Anglès, a una fàbrica que era de teixits però que llavors se'n deia MP-3, Morteratura i Projectils número 3. Alguna vegada ens bombardejaven, però no ens va tocar mai.”

“Jo era de les Joventuts Llibertàries. Amb les Joventuts Llibertàries fèiem conferències, fèiem cine, fèiem moltes coses, i érem molta gent. Però, com que tots els ja grans se'n van 'nar al front, vam quedar els més joves. I jo, com que no hi 'via d'anar, vaig ser secretari de les Joventuts Llibertàries de Sant Feliu de Guíxols. Però ho vaig ser una setmana, només, perquè després, com que a la comarca va passar el mateix, doncs que tots se'n van anar i no quedava ningú, em van fer secretari del comitè del Baix Empordà.

l'entrevista...

Bueno, d'això no se'n van enterar mai, els d'en Franco. Durant aquesta setmana que vaig ser secretari de Sant Feliu, vaig escriure una carta, jo, a la presidenta de l'Asociación Mujeres Libres —no sé si existeix ara—, que la convocava per a una reunió. Aquesta senyora, quan van entrar els feixistes —no diré els nacionals: els feixistes—, se'n va anar a França i va deixar tots els papers a casa. I quan li van fer un registre la Guàrdia Civil acompanyada d'uns quants addictes d'entre la població, van trobar-li la meua carta. Entre aquests que els acompanyaven del poble, hi havia un amic meu de la infància que va dir: “sí, sí, aquest ja sé qui és”. Doncs aquest amic meu em va venir a buscar i em va dir: “mira, que hauries d'anar a un lloc, a la Guàrdia Civil”, que tenien el mateix local que havia sigut de les Joventuts Llibertàries, que era una casa molt maca.”

5

“Em van portar a una escola que feia de presó. Allà n'hi havia quinze o vint, entre ells n'hi havia un que havia sigut alcalde durant la República, que es deia Campà, que era un bon element. Jo era el més jove de tots, tenia vint anys. **Bueno**, ara ja en tenia vint-i-dos, l'any que va acabar la guerra. Allà, vam estar uns dies; ens van portar, els familiars, una manta i menjar, perquè si no ells no ens en donaven. Als que no tenien ningú els hi portaven de la fonda. Amb aquestes que va sortir la primera expedició cap a Girona, uns deu o dotze; jo vaig sortir a la segona, que ja hi érem tots. Quan vam arribar a Girona vam saber que als de la primera expedició ja els havien afusellat a tots.”

“A Girona hi havia la presó antiga, que tenia tres pisos i que donava a un carrer molt estret. Estava adossada al Seminari, que en aquells moments estava buit. El Seminari també el van fer presó. El primer que van fer quan vam entrar va ser afusellar-ne uns quants, entre ells un poeta que es deia Carles Rahola, que em sembla que era parent de la Pilar Rahola. Aquest era de dretes, més abans, però era catalanista, i als catalanistes no els podien tragar. També van afusellar el que havia sigut alcalde... En fi, uns quants, però sense judici ni re: catacrac, afusellats.”

“El 21 de març [del 1939] vam arribar a Girona, però al cap d'uns dies, el 5 d'abril, ens criden i ens diuen que tenim un consell de guerra, que ens van a jutjar. Ens vénen a buscar i ens porten, no sé on era, a un jutjat de Girona, i allà a la porta ens esperava molta gent, dones especialment, dient-nos “criminals!”, ens deien de tot.” **R. S. V. fa una pausa i fa parar la gravadora per anar a buscar uns papers, documentació del seu relat. És l'acta del seu consell de guerra.**

A la sentència hi diu: cadena perpètua. Llavors, continua explicant: “Cadena perpètua, perquè als que ens demanaven pena de mort però encara no ens afusellaven posaven cadena perpètua. Quan va arribar el meu torn, perquè érem set o vuit, em van dir de tot: “un propagandista que si aquí, que si allí, y fue miembro de incautación del taller donde trabajaba”, que no era veritat perquè va ser el govern central, no hi tenia re que veure, jo... I: pena de mort. Llavors ve el defensor, que era un alferes, i diu que: “debido a su ignorancia y a la influencia de Rusia, estos individuos delinquieron. Pido clemencia.” I aquesta va ser tota la defensa. Però mira si eren burros, perquè en aquell judici no hi havia cap comunista, eren tots de la CNT o d'ERC, per tant la influència de Rússia no hi tenia res que veure en absolut; però ells no ho sabien, això, perquè eren bastant tontos. Eren bastant tontos.”

“Ens porten al segon pis, que en deien la “nevera”, que era allà on hi havien els condemnats a mort. Estàvem un sobre l'altre i dormint a terra, perquè matalàs no en teníem. Sí que hi havia una manta, una flassada, i dormíem allà a terra, i mira. De nits no podíem sortir, i de dies estàvem tancats, però si havíem d'anar al vàter hi havia un ordenança que ens obria la porta i a davant hi havia una comuna. Les finestres, tancades totalment i amb vidres i tot, que vam trencar un vidre perquè si no ens hauríem ofegat. Aquell vidre trencat ens va costar molt, perquè volien saber qui l'havia trencat; però esclar, no ho vàrem dir. Varen passar dies i del pis de dalt, que hi havia dones, ens van tirar un paper dient que en Franco havia dit que ja no es mataria ningú

l'entrevista...

més. Clar, nosaltres bastant contents.”

“Aquella mateixa tarda, ens fan sortir tots al passadís. Érem potser cinquanta o seixanta, allà dintre condemnats a mort. I ens ve un canonge de la catedral de Girona, un vell que quasi no es podia ni moure, que ens va tirar un discurs que ens va deixar blaus. Me'n recordo d'una cosa molt clara. Diu: “*¿Ya os la dieron la casita y el huerto que os habían prometido?*”, perquè la propaganda que feien les esquerres era que tots els catalans havien de tenir un hortet... “*¿Ya os la dieron la casita y el huerto que os habían prometido? ¡La casita ya la tenéis!*”, i feia així, assenyalant les parets de la presó, “*¡y el huerto lo tendréis muy pronto!*”, i assenyalava en direcció del cementiri, que era allà on afusellaven la gent.”

6 El relat de R. S. V. continua amb detalls de les males condicions higièniques de la presó i amb les rondes de vigilància que muntaven els condemnats per avisar-se a si mateixos; en qualsevol moment de la nit podien venir els feixistes a separar-ne uns quants per afusellar-los de matinada. Parla de la incertesa quan, tots en fila, els soldats cantaven noms: aquella llista era dels que afusellaven o dels que se salvaven? Una nit, a la cel·la del costat se n'emportaven deu, i la nit següent deu més, i deu de la pròpia cel·la. I així, fins que R. S. V. va arribar a ser el condemnat a mort més veterà de la presó de Girona. Però abans encara havien passat més coses.

“Vam dir: “això no pot ser”, i vam fer un complot per fugar-nos. Era molt complicat perquè al pati, a la porta hi 'via sentinelles, i la porta estava amb candau. Havíem de trencar el candau... Vàrem fixar un dia. Havíem de buscar alguna cosa per trencar el candau i poder sortir, i ja n'hi 'via un, que era de Portbou, que es deia Cueta, que s'oferia a tirar-se al damunt dels sentinelles, i els demés sortir. Però el dia abans d'això va venir molta Guàrdia Civil, i l'endemà no ens van deixar sortir al pati. Sembla que un xivato va xivatar això. Perquè això era per a tots: el que volgués fugir que fugís i el que no, no. Però es veu que ho va xivar. Aquest sembla que

era un que venia fruita, de Girona; tampoc ho vam saber mai, però tots sospitàvem d'ell. També el van afusellar, eh, no se'n va escapar, per això.” **De mica en mica, el nombre d'afusellaments va anar disminuint i alguns dels presoners que estaven a la “nevera” van ser traslladats fora de les cel·les dels condemnats a mort, entre ells el senyor Robert. Era —qui sap— qüestió de daus o d'algun capritx inescrutable.** “Després, en van ‘nar afusellant, quan nosaltres ja no hi érem”, **puntualitza.** “Durant el temps que vaig estar jo a Girona en van afusellar 115.”

“Estàvem a la primera planta. Dels que estàvem allà, hi havia presoners dos guàrdies de la Devesa de Girona, i un dels guàrdies sortia en llibertat perquè es veu que no li van trobar res. Aquest es va venir a despedir de l'altre guàrdia de la Devesa, i es veu que els sentinelles tenien l'ordre de disparar contra qualsevol que veiessin per la finestra, estés de cara o estés d'esquena. A la presó hi havia unes reixes de ferro molt grosses i el carrer era estret. Però aquest home, que no sabia això dels sentinelles, es va distreure per allà, era de nit i els llums estaven encesos, i es va posar d'esquena a la finestra. “Pam!”, disparen i el maten per l'esquena. Va caure a sobre meu, i després va venir mossèn Feliu, amb tota la hipocresia del món... La qüestió és que el van matar. Més tard, al cap de bastants dies, me'n recordo que jo vaig demanar per no sortir al pati perquè no em trobava bé. I amb aquestes que estava jo per allà remenant, i em recordo que estic d'esquena a la finestra. Em giro i m'estava apuntant, em tiro a terra i “plam!”, per dècimes de segon.”

“També teníem un senyor que es deia Enric Sala Massanés, que era del meu poble. Aquest era comunista, era molt bona persona, i ens va començar a ensenyar anglès, francès, matemàtiques... Estudiàvem, allà, fèiem coses.” **I és que els anys de presó, amb la Guerra Mundial encesa, semblava que no s'acabarien mai.**

“Jo vaig estar una mica malalt, em van portar a la infermeria i allà em va passar.” **Però s'acabava de crear el sanatori penitenciari de Portaceli, a València, on portaven a curar els presos malalts**

L'entrevista...

de tuberculosi, encara que allà, “en realitat, anaven a morir-se. Allà no curaven ningú. Hi van enviar dues expedicions de Girona; a la segona expedició —cada expedició era de vint persones— n’hi faltaven dos, i m’hi van posar a mi i a un altre, un de Torroella, que no teníem res. Ens hi van posar per fer número, i ens van portar a Portaceli. Allà, el metge que hi ‘via, ens va apuntar com si tinguéssim alguna cosa perquè no ens possessin a fregar terres. Allà estàvem en llits i les monges ens canviaven els llençols cada tres mesos o una cosa així. També hi ‘via un capellà, que es deia Don Rogelio, que perseguia llibres. Els perseguia de mala manera: qualsevol llibre que trobés se’l quedava, i els amagàvem a dalt de les cubetes dels vàters. Allà, cada setmana se’n morien dos o tres.”

Fins que també Portaceli va plegar i els malalts, més o menys moribunds, van ser repartits entre altres sanatoris i presons. A en R. S. V. el van portar a la presó de San Miguel de los Reyes, a València mateix, abans d’obtenir la llibertat vigilada. Allà es va assabentar de l’afusellament de quaranta-dos presos a la presó de Castelló que s’havien negat a agenollar-se durant la

missa, en protesta pel menjar.

L’entrevista encara va durar moltes hores, en què el senyor Robert va desgranar molts altres detalls històrics: els 900.000 afiliats a la CNT a tot Espanya abans de la Guerra; la fundació del PSUC el 1936 i les lluites ideològiques en el si del bàndol republicà; els Fets de Maig del 37, la mort d’Andreu Nin, de qui es diu que la seva traducció de *Crim i càstig* és millor que l’original de Dostojevskij; la fi de la Segona Guerra Mundial amb l’ocupació de Berlín per part de l’Exèrcit Roig... També parla de les teories anarquistes i de les Escoles Lliures, i continua explicant anècdotes: els anys d’activitat clandestina de les Joventuts Libertàries un cop va sortir de la presó, els riscos i les detencions de companys seus, com ell mateix es va salvar de ser detingut perquè va arribar tard a una reunió i com va refugiar-se a Barcelona. I com un dia va decidir no córrer més riscos i va apartar-se de la lluita activa. Però, ironies del destí, una vegada, en una fira a Madrid a la qual el senyor R. S. V. va assistir per qüestió de feina, va tenir Franco a l’abast. “Si hagués tingut una pistola, l’hauria pogut matar”, diu, traient-li importància.

Durant l’entrevista, R. S. V. va donar moltes dades històriques rellevants, va dibuixar el context històric del moment i va aportar xifres de morts de tots dos bàndols. Rigorós i conscient, va apuntalar els seus records en llibres i documents diversos.

Cal destacar-ne dos:

Jackson, Gabriel; *La República española y la Guerra Civil*; Mundo actual, 1978 (esgotat); Grijalbo, 1978 (esgotat); Orbis, 1985 (esgotat); Crítica, 1995 (esgotat). Es tracta d’una crònica molt ben documentada d’aquest historiador nord-americà especialitzat en la Guerra Civil Espanyola.

Manent i Pesas, Joan; *Records d’un sindicalista llibertari català, 1916-1943*; París, Edicions Catalanes de París, 1976. Biografia de Joan Peiró.

altres literatures

sardenya com una infantesa,
d'elio vittorini

traducció d'eva espinosa

Elio Vittorini va néixer a Siracusa, a l'illa de Sicília, el 1908, i va morir a Milà el 1966. Es tracta d'un narrador profund, que basteix novel·les com *Sardegna come un'infanzia*, de la qual traduïm l'inici, desplegant un teixit simbòlic de naturalesa poètica que sovint té un tacte aspre i familiar al mateix temps. Aquesta textura és la substància mateix: deu ser, potser, perquè se situa en un compromís de tall naturalista. La singularitat d'aquest contrast el converteix en un autor molt interessant de la literatura italiana del segle XX.

Al català només ha estat traduïda la novel·la *Conversa a Sicília* (Edicions 62, 1990), amb la qual aquest autor es va fer conegut el 1941.

8

I

Jo sé el que vol dir ser feliç a la vida i la bondat de l'existència, el gust de l'hora que passa i de les coses que es tenen al voltant, fins i tot sense moure's de lloc; la bondat d'estimar les coses, tot fumant, i que hi hagi una dona. Conec la joia d'una tarda d'estiu llegint un llibre d'aventures de caníbals, mig despul·lat en una chaise-longue, davant d'una casa en un promontori, encarada al mar. I moltes altres joies alhora: estar en un jardí, a l'aguait, escoltant el vent que a penes mou les fulles (les més altes) d'un arbre. O, a la sorra, sentir clivellar-se i enfonsar-se una infinita existència de sorra. O, en un món poblat de galls, llevar-se abans de l'alba i nedar sol en tota l'aigua del món, vora una platja rosa. I jo no sé què em passa per la cara davant d'aquestes felicitats quan sento que vivint s'està tan bé: no sé si una dolçor endormiscada o més aviat un somriure. Però quin desig de tenir coses! No tan sols mar o sol, i no tan sols una dona i el seu cor a sota els llavis. També terra! Illes! Vet aquí que puc trobar-me dins la meva calma, arrecerat, a la meva cambra, on la finestra ha estat oberta de bat a bat tota la nit i, de sobte, despertar-me amb el soroll del primer tramvia del matí. No és res, un tramvia: un vagó que volta. Però el món resta desert al voltant i en aquell aire que acaba de néixer tot és diferent d'ahir, desconegut per a mi, i una nova terra m'escomet.

altres literatures

sardenya com una infantesa,
d'elio vittorini

II

Completament apagat, el vapor navega, com una cosa inerta de la natura. Tanmateix, a l'interior, comença a despertar-se amb un crepitat de passes i de veus, i aviat també ell tornarà a ser un món. Hi ha gent, a dins, que ha dormit, ha somiat i ara s'agita en les petites tasques del matí preparant-se per desembarcar abans de la sortida del sol, una mica amb les presses dels nens que han de córrer cap a escola a hores impossibles.

A coberta fa fred, hi ha humitat, sembla que hagi plogut. El cel, allà dalt, encara era fosc fa una estona, però una incerta claredat ha nascut entorn de les coses i ja distingeixo l'arboradura, les llanxes de salvament, la xemeneia. El cel esdevé cada cop més lleu en el seu blau de fulla. S'ha encès un llum durant un instant, darrere un vidre del pont de comandament; després s'ha apagat i un rostre d'home indefinit i endormiscat ara mira l'alba des d'allà dalt.

A dreta i a esquerra s'obre, després, una terra, a plom. A una banda hi ha el cap Figari amb un minúscul llum groc al cim: un far. Però més aviat fa pensar en un home que mou una llanterna de ferroviari cap a nosaltres i que ha arribat a l'últim moment. A l'altra banda hi ha Tavolara, una illa —segons diuen— deserta i propietat d'algú que hi va de cacera. Tavolara, potser ve de "taula" i és veritablement un bloc calcari que, en aquesta claredat violeta de sofre, sembla que es desploma i que s'hagi d'enfonsar a l'aigua, cremada per dins. No es veu que sigui una illa. Masses ombrívols a la seva esquena la capturen. I amb el moviment del vapor, entre tants blocs blaus i blanquinosos que giren al voltant, gairebé es té la sensació d'haver entrat en un mar d'altiplà i de navegar cap amunt: cap al sostre de l'univers.

Però per sobre de les roques l'aire és immaculat. S'obre un cercle d'aigües serenes i una terra rosada, baixa, apareix al voltant. Tornar a xiular la sirena del vapor. Hi ha moviment de mariners a coberta. A proa, tots els passatgers de tercera, la major part militars, criden excitats. Mentrestant, els passatgers de segona i primera classe fan treure als mossos de bord les seves maletes.

altres literatures

le poisson-scorpion, de nicolas bouvier traducció de mia tarradas

Fragment de *Le poisson-scorpion* (1982) de Nicolas Bouvier (Ginebra, 1929-1998), viatger, fotògraf i periodista. Autor de llibres de viatges com *L'usage du monde* (traduït a Península com a *Caminos del mundo*), *Chronique japonaise* (1973), *Le journal d'Aran et d'autres lieux* (1990), de poesia (*Le Dehors et le Dedans*, 1983) i d'assaig (*L'Echappée belle*). L'editorial Gallimard ha publicat enguany les seves obres completes a la col·lecció Quarto. La seva obra es caracteritza per la combinació de vegades caòtica de dramatisme, lirisme i una certa visió del món que, sense excloure la crueltat i la denúncia, es mostra alhora entenedrida i grotesca, amb una especial capacitat per a l'humor i l'exaltació de la joie de vivre. Bouvier féu del viatge el seu estat natural.

Després d'una travessa radiant per l'Índia, Bouvier arriba a Ceylan. Ben aviat l'illa li sembla governada per la mesquinesa, el mal ull, els instints més baixos, els crims més vils, les amenaces més subtils i insospitades. L'exuberància de l'illa mena inexorablement els seus habitants i aquells qui s'hi aventuren a un estrany sopor. Immobilitzat per la malaltia, Bouvier entra en una espiral diabòlica, insuperable, de records, dubtes, al·lucinacions i pors que el consumeix implacablement i li impedeix d'actuar. En aquest estat substitueix tot contacte humà pel dels insectes —a qui observa minuciosament—, fins al punt de projectar-s'hi i considerar-los gairebé providencials. El passatge següent és el clímax d'aquesta davallada als inferns, a partir del qual podrà deslligar-se de la fascinació per un món tant poètic com devorador, i retrobar la força imprescindible per deixar enrere l'illa i el seu embuixament.

Aquell brogit que m'arribava a través del xàfec no era pas en el meu cap. Puja de dret des de sota del balcó. Encara no tinc pines però començo a tenir antenes. Sento en els meus ossos que el niu de tèrmits que tan sovint travessa els murs i el terra de la meva cambra està fent saltar el ciment barat del pati i posarà en perill una fortalesa centenària només per deixar anar el seu vol nupcial. Aquí, com per tot arreu, els impulsos del cor no s'acompleixen sense perill. És nit entrada, la pluja ha cessat, la terra està estovada, es pot intentar l'operació. Les formigues, que ho han sabut abans que jo, preparen febrilment una davallada cap a les bretxes que acaben d'obrir-se.

10

altres literatures

le possion-scorpion, de nicolas bouvier

No estan pas soles; barres, musells, fiblons, bigotis i mandíbules vibren i peten de cobejança en un perímetre que depassa ben bé l'alberg. Escolopendres, sibocs, aranyes, llangardaixos, colobres, tot aquest bonic món d'assassins que començo a conèixer està frisant literalment per clavar dentada. He baixat a veure aquesta hecatombe, una llanterna sorda a la mà. Per les esquerdes del ciment rebentat els tèrmits voladors pujaven de terra per al casori en rengleres, apilonats, les ales enganxades al cos, el cosselet nou il·lustrós com les perles negres del basar. Poncells i poncelles amoixats en l'obscuritat durant anys, en una seguretat absoluta —de la qual la nostra precària existència no pot oferir cap exemple semblant— ho ignoren tot de la societat dels malefactors, golafres i trencacames reunits per acollir-los al primer ball. Es rebolcaven vora l'esquerda i arrencaven el vol com un núvol fuliginós i brunzent que brollava de les estrelles. Breu encantament. Després d'alguns minuts d'embriaguesa queien com una pluja lleugera, perdien les ales, cercaven una fissura per on desaparèixer amb la seva parella. Per als qui queien novament al pati no hi havia cap possibilitat d'escapar de les formigues vermelles que dominaven tot el terreny. Peons frenètics de set o vuit mil·límetres encerclaven soldats cuirassats de la mida d'una fava, dallaven els nuvis indefensos i s'allunyaven xerricant, brandint dins les seves pinces un feix de víctimes mortes o mutilades. Altres d'aquestes màquines de guerra guiades per la peonalla volien envair la fortalesa per les bretxes que els tèrmits soldats defensaven frec a frec els uns dels altres. Sovint havia vist al mur de la meva cambra aquests estranys conscrits —productes d'un somieig mil·lenari dels tèrmits superiors— fent treballs de policia ras (escoltar una columna d'obriers, amenaçar un depredador atordit) amb la seva pinta al·lucinant: ventre tou, cuirassa del pit blindada i aquest enorme cap en forma de bombeta que expedeix a l'adversari una gota d'un líquid llefiscós i corrosiu. De perfil són minúsculs cavallers amb armadura de torneig, amb la visera baixada. I amb un atreviment galopant. A pocs centímetres de l'esquerda els assaltants rebien descàrregues i descàrregues i aviat queien de costat, potollant esmaperduts fins que les seves articulacions es bloquejaven totalment a causa de les restes que s'hi adherien. Els defensors esbocinats o capturats eren substituïts de seguida a les entrades del termiter. Aquí i allà un atrevit sortia de la seva trinxera i saltava enmig de la batussa per encertar

11

altres literatures

le possion-scorpion, de nicolas bouvier

12

millor el tret abans de ser esmicolat. Tant d'un costat com de l'altre ni desertors ni covards, només morts i supervivents amb tant d'afany de descosir-ne d'altres que fins i tot oblidaven el foc de la meva llanterna i de mossegar els meus gegantescos peus nus. Si poséssim tant de cor en els nostres afers aconseguiríem el nostre objectiu més sovint. Xiulets, xocs, crits de guerra, d'agonia, de despit, tambors de quitina. Els cops de cisalles se sentien a dos metres. La remor que pujava d'aquesta carnisseria feia pensar en un foc de sarments. Abans de l'alba les formigues han començat a batre's en retirada i els tèrmit obrers a tapar les bretxes sota l'empara dels soldats que protegien el seu treball. Defora el mur, la seva vida de soldadors cecs acabarà a mans del sol i d'altres enemics. A aquest preu, el termiter haurà guanyat la seva aposta. Els rondaires i els intrusos que hi han pogut penetrar ja són occits, trossejats, reduïts a farina per als dies d'escassetat. Dins la cèl·lula feta del ciment més dur on viu presonera, l'enorme reina s'assabenta de la notícia. Un dels suïssos de la seva guàrdia li ha vingut a dir, d'antena a antena, movent còmicament el cap, que "Malbruck ha tornat". És l'hora del **Te Deum** subterrani. També la de fer, en la seguretat retrobada, el recompte de les pèrdues, que són espantoses. I de tornar a fornir exactament —soldats, obrers, tèrmit sexuals— els efectius delmats. A través de manipulacions genètiques de les quals, sortosament, no sabem res. Ningú, en tot cas, no escull el seu destí en aquestes catacumbes d'argila. Veritablement jo he escollit el meu? És per voluntat pròpia que m'he estat allà durant hores, ajupit, desmesurat, mirant aquestes massacres buscant-hi un signe?

El primer sol m'ha despertat tot escalfant-me una galta. M'havia adormit al costat del fanal que encara cremava i xiulava. Al meu voltant el pati estava cobert d'una pols d'ales argentades, de closques buides, de potes i testes seccionades, de cuirasses rebentades. Algunes formigues grosses enllefiscades encara es bellugaven feblement. Els escarabats, escombriaires matinals, ja s'havien posat a feinejar en aquest cementiri. Em preguntava si aquest dia de desastre tindria ni tan sols un nom en les cròniques dels meus microscòpics i misteriosos companys. I si en tindria un en la meva.

adrià salas escriu

contines, narracions breus delirants, amb tot de girs sorprenents i agosarats: "Déu ens obliga a fer pessebres i a formar part del seu. Hi té massa ovelles pel meu gust. I massa reis"; "Quan em poso a cent bullo. I em torno intrèpid i valent"; "Cadascú té un voltant propi. En cas de desconexença".
A continuació us n'ofereixo unes quantes.

angelina

L'Angelina tenia una espina clavada al cor. Una espina de lluç. S'ho notava feia temps però no sabia com hi havia entrat.

L'Angelina era una d'aquelles nenes de cabells clars i pell de lluna que il·luminen el rostre amb un somriure a qui les veu. Una nena morbosa, una adulta depressiva, una vella falsament simpàtica.

Era sempre de bones intencions i tota generositat. Un Sol. Cada dia li entrava l'astre fulgurant per la finestra per banyar-la. Sol contra Sol. L'Angelina es deixava acariciar. Però de la proximitat, el Sol se li endinsà a les entranyes. Sol dins el Sol. L'Angelina aleshores enlluernava ulls i capgirava ments. Batibull al cor de cada passatger del tren del món.

Però el Sol, vigorós dins l'Angelina, va donar vida al lluç. Quan el peixetó es va veure envaït l'espai pel Sol, s'hi va enfrontar i l'astre va haver de cercar un altre aixopluc. Sol sol sense Sol.

L'Angelina va començar a beure quantitats bidoneres d'aigua. Així el lluç podria créixer i allunyar-se del seu cor alhora que podria viure amb una certa tranquil·litat.

La Lluna, provocadora de marees, va propiciar un sacseig al fons aquós de l'Angelina. Lluna contra Sol. El lluç, mogut per la Lluna, va topat fortament amb el cor de la nena, que va anar a poc a poc perdent la llum. Sol fos.

diccionari

Hi ha persones que haurien de portar cometes a banda i banda del cap.
D'altres, un parèntesi.
Alguns porten hacs dintre les butxaques.

Un poeta que dubta no és més que un diccionari: m'agraden les butxaques interiors.
Molta gent porta una cinta al cap. La rebobinen i l'avancen segons els convé.

El diàleg esclareix.

El poeta agafa un guió com a arma i s'encarà als seus dubtes.

Necessito ambientador.

Els caramels estan pensats per (a) persones. Si els treus la cara són tot(s) mel.

13

paper de caramel

Es va ficar al paper d'un vell escriptor que havia perdut prestigi a causa de la seva progressiva manca d'originalitat. Quatre paraules mal escrites i el paper a les escombraries amb ella dins. Després l'home va recordar la camisa: alguns botons se li havien descordat.

Els caramels estan pensats per (a) persones. Si els treus la cara són tot(s) mel.

par

Sempre he pensat que la parella perfecta seria un maniquí i una infermera sense personalitat. Tot i així vaig demanar al meu armari dels desitjos que es fes sortir una noia intel·ligent que em fes esclafar de forma regular les formigues de Salvat-Papasseit. Tothom sap que així com les busques del rellotge punxen a més de donar voltes, la vida clava l'espasa del malestar a més de giravoltar sense fre. T'estimo o estimo la il·lusió d'arribar a ser com tu? Em vaig calçar el valor i li ho vaig dir clarament: t'estimo! Va tancar els ulls i la vaig besar. Des d'aleshores sóc necròfil.

Vaig esbandir-me el cervell i vaig voler ser un home-duna, i ser pols, i deixar-me endur pel vent..... vent.....

Però aleshores una altra dona se m'insinuà (no la vaig veure del tot bé).

El cap se'm va tornar del tot blanc i van començar a aparèixer forats per tot el meu rostre. De darrera l'escenari va aparèixer un pal de golf: em va colpejar fortament el cap: va aconseguir el par.

14

pintallavis transparent

Agafó un pintallavis transparent i en un mirall escric:

Un pi calb,

Una ràdio afònica,

Una remor hivernant,

Un xec en negre,

Una cadira plegada del revés,

Una llum fosca,

Un petó blanc.

Qui sóc?

Sóc la manera de començar a investigar sobre qui sóc.

«Uns altres llavis que deixin carmí
en els vidres extrems de vells miratges»

Maria Mercè Marçal

a Pep Paré

L'ànima deixada en els remes,
he perdut la nau del viure.
I a l'alè dels extrems,
naufrega el meu somriure.
Qui em donarà uns llavis nous?,
d'infern vermells, d'ansies cosides,
uns llavis tan roigs que ofenguin les ferides.

La poesia és un silenci que parlarà per nosaltres i ens robarà la mort.

15

La mort serà un part de llavis radicals.

la gana

Beviem, escopiem, cagàvem gana per no menjar. Era una gana dels altres, tan llunyana, que no ens sabíem ni l'esquelet. Cada tarda a l'hospital aclucàvem els ulls per escoltar com creixia, tèbia de sols perduts. Parlàvem de l'amor i de la felicitat i de com els dies ens tremolaven a les mans. No en teníem altra, de gana. Era la nostra gana simple, quotidiana. I érem tan nenes... que no imaginàvem que a vegades la gana també té gana. I un dia, una gana ben negra se'ns va menjar.

No vull perdre el tren del suïcidi
Encara puc fer un bell cadàver
Cada vers cadà vers
Enterra'ls com vulguis

Els udols del vent són la meva solitud que passa

ganyotes

la queixa de judit mulet

On anirem a parar si per fer literatura en català i ser llegit, en lloc de dedicar-se a cultivar únicament la lletra, un es busca un lema promocional i reclama un lloc en l'**staff** cultural fent gala d'una ambició més institucional que literària, més xupòptera de càrrecs i de sou de funcionari que de mobilització literària. Tot això ve perquè escolto els "imparables" a "El Matí de Catalunya Ràdio". Els entrevista en Bassas. L'Hèctor Bofill i la Susanna Rafart es posen davant el micro com a representants del grup. Es proclamen una nova generació respecte de la que imperava en els anys vuitanta i noranta, la qual titllen de noucentista. Ells es volen romàntics. Ai, mareta, ja patirem... Encara estem així? Una mica pobre, poca base ferma, tot i l'actitud elevada que semblen gastar tant a l'hora d'explicar-se com quan descriuen el seu lloc en el panorama literari català actual.

Són en un programa de ràdio, el més escoltat del país. Però ells parlen i no pensen en l'oient. Tenen, realment, alguna cosa a dir? Costa de seguir-los. Quanta gent haurà entès de què va tot plegat? No es mullen. No han fet denúncia, no han parlat clarament de què els revolta, no han proposat solucions a cap problema, ni tan sols queda clar que vulguin denunciar cap problema. Parlen de relleu generacional i se sobreentén que, més que la necessitat de fer un pas endavant literari, el que hi ha al darrere és un interès personal i intransferible. Quants escoltadors hauran entès de què va la cosa i quants dels qui no acostumen a llegir hauran confirmat que això de la poesia és ben marcià, la capelleta d'alguns que ja s'ho faran? Després seran capaços de queixar-se que no se'ls llegeix, ni els iniciats ni els no-iniciats, quan són ells qui s'ho han buscat lliurant-se en cos i ànima a una campanya publicitària horrorosa en tots els sentits. Però és que, a més, no són ni bons venedors de si mateixos. La màxima controvèrsia que han provocat és el rebuig que genera la seva pedanteria gratuïta. I els altres, a sobre, ens els escoltem. I en parlem, encara que sigui per dir-ne pestes, quan el millor seria que un silenci generalitzat de la sala els fes fugir de la palestra amb la cua entre cames i la lliçó d'humilitat i responsabilitat ben apresada.

sàmples

orgia, de jaume sisa (1971)

Paisatge

Cordes de guitarra, sorolls de festa, llums de petroli grocs.
Verges violades, motors encesos i conills tancats en pots.
Boques enganxades, colors espessos, ratolins i borinots.
Roques despallades, botons de guerra i una agència de transports.

Cap a la roda

Un fanalet a l'estiu,
un fanalet a l'estiu,
un fanalet a l'estiu,
un fanalet a l'estiu.

18

Encastat contra el cel de llauna un cos de marbre
un sac tot ple de cols i flors, fulles d'un arbre
de rams d'olives, cordes negres d'un piano.
de nenes tontes amb ulleres, el meu vano:
per si algú ho vol.

Vestits de monja i un ocell, dos ulls de vidre
la pastoreta i el pastor tot és mentida
disfresses, jocs de fira, ampolles d'aigua seca,
un forat per on hi han passat les orenetes:
per si algú ho vol.

Per si algú ho vol
pot recollir-ho en un cel de llauna
i endur-s'ho a casa
posar-ho en una vitrina
procurant que no li toqui la humitat
i mirar-s'ho una estoneta
cada dia.

música dispersa (1970), música dispersa orgia (1971), jaume sisa

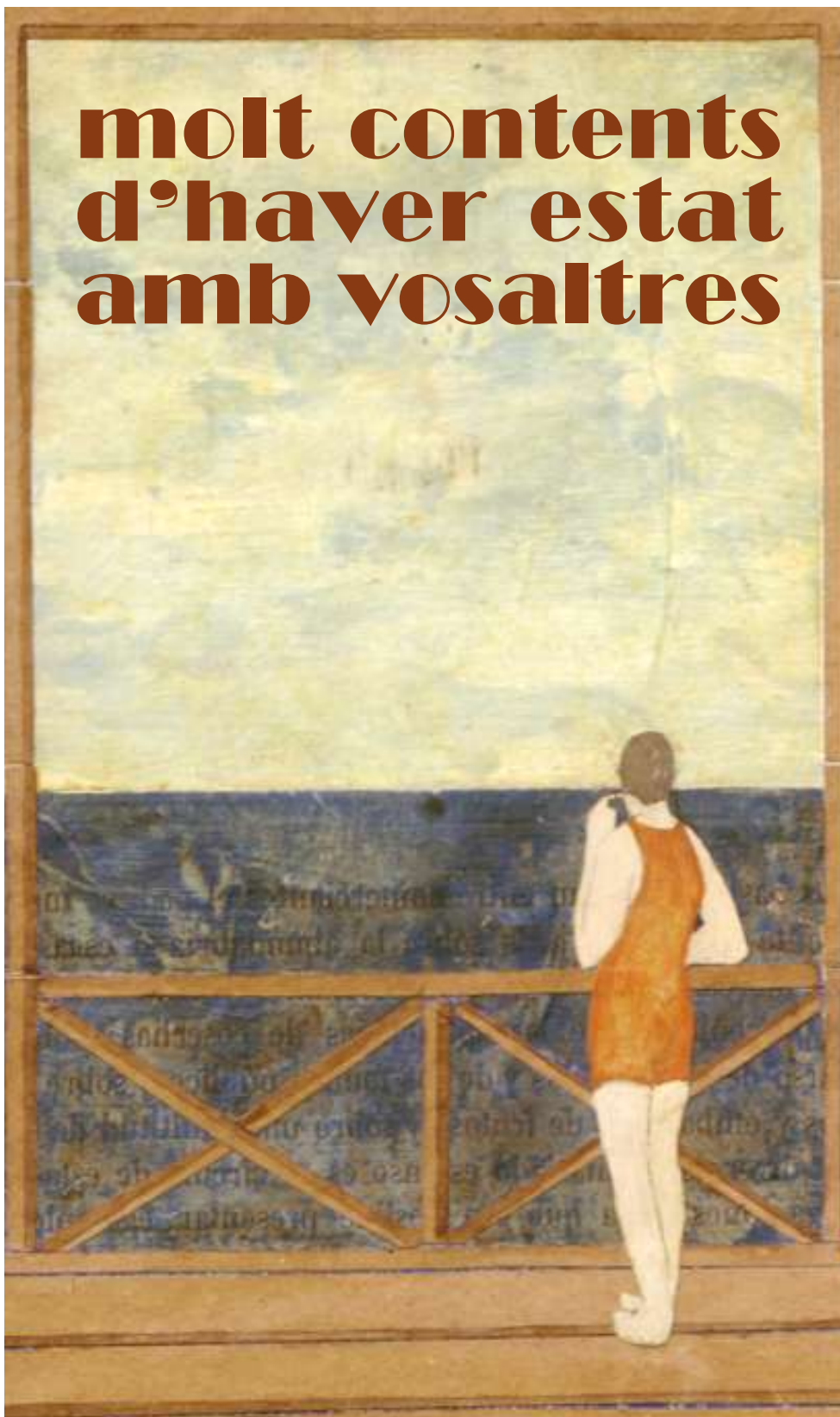
Descobrir o re-descobrir, segons l'edat, el disc homònim de Música Dispersa i l'Orgia de Sisa és adonar-se que la música en aquest país no sempre ha estat tant poc agosarada com en els últims anys. La reedició que n'ha fet Edigsa és un bon motiu per recuperar-los. Música Dispersa va ser un grup format per músics de l'underground barceloní -Sisa entre ells-, liderats pel guitarrista J. Manuel Brabo "Cachas", que feien allò que, davant la dificultat de classificació, en deien folk d'avantguarda. Però, la veritat és que el disc homònim que van enregistrar és un calaix de sastre on hi cap des d'un blues hipnòtic de veus i cementiri pell-roja, fins a un mantra psicodèlic tret d'una riba del Ganges, des d'un xarleston d'oest crepuscular, fins a música de caseta de fira zíngara. Una música global (riu-te'n del mestissatge), imaginativa (riu-te'n del post-rock) i atemporal. Tant senzill com tancar els ulls i posar-hi imatges.

Una altra herència a reclamar és Orgia. Sisa agafa la guitarra i reprèn, després de l'aventura ambiental, el format cançó tradicional, sense oblidar les textures més experimentals. Alguns temes són vertaders collages de veus, poesia, sons urbans, sorolls de bars, màquines d'escriure, paisatges i surrealisme boletaire. Un disc fonamental per entendre la cançó psicodèlica. Un fanalet a l'estiu, per si algú ho vol. **marc masó**

lycanthropy, patrick wolf

Heus aquí un trobador tocat pels efectes musicals d'una lluna plena que tot ho transforma. Posseït i convertit en home llop modern, seduït pels ordinadors i d'altres enginys que l'empenyen a oblidar sovint el llaüt que porta a l'esquena, el nostre trobador juga i descobreix, s'enlaira eufòric i, més d'una vegada, se la fot, víctima de les ganes exagerades de voler tocar tots els botons que té davant. En Patrick, el nostre llop, tot just ha viscut vint primaveres i la força i les ganes de dir coses a vegades el fan excessiu. Però cal saber triar dins d'aquest treball llunàtic i barroc i serà fàcil distingir-ne bones cançons, totes elles cantades des d'un accent anglès inconfusible, amb la força imparable que imprimeix una lluna plena. Aquest és el seu primer disc després de l'e.p. amb el que va debutar ara fa dos anys. És un treball de transformació, el resultat de barrejar referents situats en el món de la música folk i el rock amb les possibilitats de l'electrònica casolana, allò de l'"estudi a casa". Haurem d'esperar els efectes del següent pleniluni. Aquí estarem, amb les dents ben llargues, a veure si ens encomana alguna cosa. **pau ricart**

**molt contents
d'haver estat
amb vosaltres**

www.eltactequete.com
ambtacte@eltactequete.com